

FLEXIÓ VERBAL

- Present d'indicatiu (pres IND)
- Infinitiu present (INF pres)

de verbs paradigmàtics

del verb *sum*

El present d'indicatiu (pres IND) es forma amb la unió del tema de present i les desinències de persona, i amb la inserció entre l'una i les altres d'una vocal d'unió (també anomenada temàtica) en diferents persones de diferents verbs segons la seva conjugació.

El *tema* de present no implica la noció de *temps* present, sinó que té tan sols un valor morfològic i és una de les tres arrels que tenen gairebé tots els verbs (tema de present, tema de perfet i tema de supí).

Amb aquest tema de present (també dit d'*infectum*, és a dir, emprat per a un *fet no acabat*) es formen els següents temps i formes nominals del verb (que hom anirà coneixent al llarg del curs).

Temps:

present,

tant d'indicatiu: prepares : *paras*

com de subjuntiu: preparis : *paras*

pretèrit imperfet

tant d'indicatiu: preparaves : *parabas*

com de subjuntiu: prepararessis : *parares*

futur imperfet

només en indicatiu: prepararàs : *parabis*

imperatiu present: prepara [tu] : *para*

imperatiu futur: – : *parato*

Formes nominals:

infinitiu present: preparar : *parare*

participi present – : *parans, -ntis*

Per conèixer quin és el tema de present d'un verb (sense conèixer el qual hom no podrà conjugar bé cap dels temps que es formen amb aquest tema) cal saber abans (acudint a un vocabulari o diccionari) a quina conjugació –1a, 2a, 3a o 4a– pertany aquell verb (el número de conjugació ve donat sempre pel vocabulari o diccionari), per tal de saber quin és el seu infinitiu present (acabat en *...are*, *...ere* o *...ire*) i treure aleshores a aquesta forma nominal del verb el seu sufix *-re* final.

Així, si hom sap que el verb *nato* (acabat en *...o*)
és de la 1a conjugació,
pot saber aleshores que el seu infinitiu és *natare*,
i per tant sap que el seu tema de present es *nata-*

si hom sap que el verb *uideo* (acabat en *...eo*) és de la 2a conjugació,
pot saber aleshores que el seu infinitiu és *uidere*,
i per tant sap que el seu tema de present es *uide-*

si hom sap que el verb *sentio* (acabat en *...io*) és de la 4a conjugació,
pot saber aleshores que el seu infinitiu és *sentire*,
i per tant sap que el seu tema de present es *senti-*

si hom sap que el verb *dico* (acabat en *...o*) és de la 3a conjugació,
pot saber aleshores que el seu infinitiu és *dicere*,
i per tant sap que el seu tema de present es *dic-*,
ja que en els verbs de la 3a conjugació la *e-* prèvia a la terminació *-re*
no forma part de l'arrel, sinó que és una vocal d'unió

si hom sap que el verb *facio* (acabat en *...io*) és de la 3a conjugació,
pot saber aleshores que el seu infinitiu és *facere*,
i per tant sap que el seu tema de present es *fac-*,
ja que (com s'ha dit) en els verbs de la 3a conjugació la *e-* prèvia al sufix *-re*
no forma part de l'arrel, sinó que és una vocal d'unió,
però també sap, pel fet de tenir la seva persona 1a sg acabada en *...io*
que es tracta a més d'un verb de la 3a conjugació mixta
(la qual planteja algunes diferències amb els verbs de la 3a conjugació no mixta)

Present d'indicatiu

1a conjug	2a conjug	4a conjug	3a conjug	3a conjug mixta	conjugació irregular
-----------	-----------	-----------	-----------	-----------------	----------------------

1a sg	<i>par<u>o</u></i>	<i>mon<u>eo</u></i>	<i>dorm<u>io</u></i>	<i>leg<u>o</u></i>	<i>rap<u>io</u></i>	sum
2a sg	<i>par<u>as</u></i>	<i>mon<u>es</u></i>	<i>dorm<u>is</u></i>	<i>leg<u>is</u></i>	<i>rap<u>is</u></i>	es
3a sg	<i>par<u>at</u></i>	<i>mon<u>et</u></i>	<i>dorm<u>it</u></i>	<i>leg<u>it</u></i>	<i>rap<u>it</u></i>	est
1a pl	<i>par<u>amus</u></i>	<i>mon<u>emus</u></i>	<i>dorm<u>imus</u></i>	<i>leg<u>imus</u></i>	<i>rap<u>imus</u></i>	sumus
2a pl	<i>par<u>atis</u></i>	<i>mon<u>etis</u></i>	<i>dorm<u>itis</u></i>	<i>leg<u>itis</u></i>	<i>rap<u>itis</u></i>	estis
3a pl	<i>par<u>ant</u></i>	<i>mon<u>ent</u></i>	<i>dorm<u>iunt</u></i>	<i>leg<u>unt</u></i>	<i>rap<u>iunt</u></i>	sunt

para-o	mone-o	dormi-o	leg-i-o	rap-i-o	s-u-m
para-s	mone-s	dormi-s	leg-i-s	rap-i-s	es-s
para-t	mone-t	dormi-t	leg-i-t	rap-i-t	es-t
para-mus	mone-mus	dormi-mus	leg-i-mus	rap-i-mus	s-u-mus
para-tis	mone-tis	dormi-tis	leg-i-tis	rap-i-tis	es-tis
para-nt	mone-nt	dormi-u-nt	leg-u-nt	rap-i-u-nt	s-u-nt

Infinitiu present

<i>par<u>are</u></i>	<i>mon<u>ere</u></i>	<i>dorm<u>ire</u></i>	<i>leg<u>ere</u></i>	<i>rap<u>ere</u></i>	esse
para-re	mone-re	dormi-re	leg-e-re	rap-e-re	es-se

Temes de present

temes :	tema en ...a- : <i>para-</i>	tema en ...e- : <i>mone-</i>	tema en ...i- : <i>dormi-</i>	tema en cons.- : <i>leg-</i>	tema en cons.- : <i>rap-</i>	tema alternant s- / es-
---------	---------------------------------	---------------------------------	----------------------------------	---------------------------------	---------------------------------	-------------------------

Els verbs de la 1a, 2a i 4a conjugacions

tenen en comú el fet que el seu tema de present acaba en vocal (llarga):

...a- en la 1a / ...e- en la 2a / ...i- en la 4a ,

i en el present d'indicatiu

- tenen afegides a aquest tema les terminacions pròpies de cada persona
(*mone-o / dormi-s / ama-t / mone-mus / dormi-tis / ama-nt*)
amb la salvetat que
- en la 1a persona singular dels verbs de la 1a conjugació desapareix la *a-* final del tema davant la terminació de persona *-o* (*amo < ama-o*)
- en la 3a persona plural dels verbs de la 4a conjugació s'insereix una vocal d'unió *-u-* entre el tema i la terminació de persona *-nt* (*dormi-u-nt*)

mentre que en l'infinitiu present

- tenen afegida al tema de present la terminació *-re* (*ama-re / mone-re / dormi-re*)

Els verbs de la 3a conjugació

tenen el seu tema de present acabat

o bé en consonant,

o bé en ...u-,

i en el present d'indicatiu

- no tenen afegida a aquest tema cap vocal d'unió abans de la terminació de persona en la 1a persona singular (*leg-o*),
- tenen afegida a aquest tema una vocal d'unió *-i-* abans de les terminacions de persona fins a la 2a persona plural (*leg-i-s / leg-i-t / leg-i-mus / leg-i-tis*)
- tenen afegida a aquest tema una vocal d'unió *-u-* abans de la terminació de persona en la 3a persona plural (*leg-u-nt*)
(com passa en els verbs de la 4a conjugació)

mentre que en l'infinitiu present

- tenen afegida al tema de present una vocal d'unió *-e-* abans de la terminació *-re* (*leg-e-re*)

Els verbs de la 3a conjugació mixta

tenen el seu tema de present acabat

- o bé en i (breu)

per a algunes persones i temps dels que es formen amb el tema de present:

rapi-o : jo rapto

- o bé en consonant

per a d'altres persones i temps dels que es formen amb el tema de present

rap-e-re-m : jo raptés

i per a l'infinitiu present

rap-e-re : raptar

però a efectes pràctics (i com es veu a la taula de dalt) és millor considerar que

en el present d'indicatiu

- tenen afegida a un tema acabat en consonant una vocal d'unió *-i-* abans de totes les terminacions de persona

(*rap-i-o* / *rap-i-s* / *rap-i-t* / *rap-i-mus* / *rap-i-tis*)

amb la salvetat que

- en la 3a persona tenen inserida una vocal d'unió *-u-* entre un tema de present acabat en consonant (i seguit de la vocal *-i-* que s'ha esmentat) i la terminació de persona *-nt* (*rap-i-u-nt*) (com passa en els verbs de la 4a conjugació i de la 3a conjugació no mixta)

mentre que en l'infinitiu present

- tenen també afegida a un tema de present acabat en consonant una vocal d'unió *-e-* abans de la terminació *-re* (*rap-e-re*)

(com passa en els verbs de la 3a conjugació no mixta)

La denominació *mixta* es deu al fet que els verbs d'aquesta conjugació presenten característiques tant de la 3a com de la 4a conjugacions:

- 1a sg pres IND acabada en <i>...io</i>	(com els verbs de la 4a conjugació)
- 3a sg pres IND acabada en <i>...iunt</i>	(com els verbs de la 4a conjugació)
- INF pres acabat en <i>...ere</i>	(com els verbs de la 3a conjugació)

El verb irregular *sum*

té un doble tema de present (o tema alternant):

- per a les persones 1a sg / 1a pl / 3a pl del present d'indicatiu:

sum / sumus / sunt ,

en les quals s'insereix una vocal d'unió -u- entre aquest tema i les desinències de persona:

s-u-m / s-u-mus / s-u-nt ,

(entre aquestes la de 1a sg no és per a aquest verb -o sinó -m)

- per a les persones 2a sg / 3a sg / 2a pl del present d'indicatiu:

es / est / estis ,

en les quals no cal la inserció de cap vocal d'unió

es-s / es-t / es-tis ,

(entre aquestes la persona 2a sg *es* deriva de *es-s*)

- per a l'infinitiu present:

esse ,

en el qual es manté la terminació originària -se de l'infinitiu present

es-se ,

que en els verbs de la conjugació regular va derivar a -re

<i>parare</i>	<	<i>para-se</i>
<i>monere</i>	<	<i>mone-se</i>
<i>dormire</i>	<	<i>dormi-se</i>
<i>legere</i>	<	<i>leg-e-se</i>
<i>rapere</i>	<	<i>rap-e-se</i>